

tioner (i kapitel I), men ellers er der tale om solidt arbejde. Belæstheden i den udenlandske litteratur er imponerende, men grundigheden og villigheden til at forfølge alle sidespor er næsten for stor. Bogens tre selvstændige studier opløses i en række mindre undersøgelser, og kan disse end være interessante nok hver for sig (om end uden de helt opsigtsvækkende resultater), bliver det samlede billede unægtelig noget flimrende. Man savner den gennemgående *tese*, som normalt betragtes som disputatsens kendetegn.

Per Ingesman

HANS HEUER: Das Kloster Reinbek. Beitrag zur Geschichte der Landschaft Stormarn. Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins, hrsg. von der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte 86. Neumünster, 1985. 252 s. Ill.

Denne posthume udgivelse er identisk med et doktorarbejde af 1938 fra Hamburgs universitet, idet forfatteren døde under krigen på et lazaret i Tjekkoslava-
ket i 1944. Men i 1982 blev arbejdet genfundet og antaget til udgivelse, og det med rette. Det er et solidt arbejde om det forholdsvis lille cisterciensernonnekloster i Stormarn, nær det nuværende Stor-Hamburg, med samlede besiddelser hen imod grænsen til Lauenburg og med to enklaver i nord og syd på østsiden af floden Bille. Som så ofte kender man ikke klostrets nøjagtige grundlæggelsestidspunkt. Man har tidligere sat det i forbindelse med holstenernes sejr ved Bornhoved i 1227, men forfatteren påviste klostrets eksistens før 1227. I korte koncentrerede kapitler beskrives dets godserhvervelser gennem tiderne indtil dets ophævelse i 1529. I et afsnit om klostrets indre organisation falder der også korte bemærkninger om de beskedne muligheder for at bedømme, om nogle af de bevarede originaler er skrevet i klostret, jfr. s. 63.

Vigtigt er det afsluttende kapitel »Urkundenverzeichnis zur Geschichte des Klosters«, hvori forfatteren beskriver de 206 breve til klostrets historie, det væsentligste kildegrundlag for hans fremstilling; heraf bestemmes de 158 som hjemmehørende i klostrets arkiv, men af dem kendes de 65 nu kun som register fra arkivregistraturer, af hvilke een allerede blev trykt i 1745 af Westphalen i Monumenta inedita. Forfatteren har fra håndskriftafdelingen i Landesarchiv på Gottorp, Abt. 400.1 nr. 170 fremdraget flere registraturer, samlet i 2 hefter. Her bør det nævnes, at det i hefte 2, »verschiedene Verzeichnisse«, beskrevne »Hauptregister«, *Reinebekische Originalbriefe*, af forfatteren bestemt som en originalregistratur fra 17. århundredes slutning, rimeligvis er en afskrift af et af eksemplarerne af registraturen maj 1603 over brevene i »F. G. Gewelbe« ved kansleren Nicolaus Junge og arkivsekretæren Hieronymus Moller, nu Rigsarkivet, arkivvæsenets arkiv, afsnit 3 pk. 14 og 15, ældre arkivregistraturer fra Gemeinschaftliches Archiv. Et indicium er Heuers Urkunde nr. 7 af 1238 om Grande, gengivet efter Westphalen; i noten hertil citeres den udaterede registratur fra verschiedene Verzeichnisse med navneformen *Gra*. I 1603-registraturen genfindes teksten med Grande, men blækket er tværet ud over *nde*. Westphalen-registraturen registrerer 3 pavebullaer samt et pantebrev, som ikke genfindes i de ældre registraturer, og yderligere to breve om Tumby og Østerholm, Heuers nr. 168. Dem tager han med rette afstand fra som hørende til Mårkær klostres arkiv; begge breve eksisterer endnu, Rep. 2. rk. nr. 2319 og 6119. Det gottorpske hefte 2

indeholder yderligere i en designation fra 1635 over breve om Reinbek en registrering af en visse af kejser Frederik 2.s afståelse af landet nord for Elde og Elben 1214, Dipl. Dan. 1. rk. V nr. 48, men som det bemærkes på s. 124, kan den næppe knyttes til klostrets historie. Bogen er forsynet med udmærkede registre. Som smudsomslag er benyttet en fortræffelig gengivelse af den ældste original af 1224.

Herluf Nielsen

NYERE TID

THOMAS LINDKVIST & KURT ÅGREN: Sveriges medeltid. Stockholm, Esselte Studium, 1985. XI + 148 s.

GÖRAN BEHRE, LARS-OLOF LARSSON & EVA ÖSTERBERG: Sveriges historia 1521-1809. Stormaktsdröm och småstatsrealiteter. Stockholm, Esselte Studium, 1985. IV + 301 s.

MICHAEL ROBERTS: The Age of Liberty. Sweden 1719-1772. Cambridge University Press 1986. IX + 233 s. £ 25,00.

»Det är inte lätt att vara mås« konstaterer Eva Österberg i en afhandling om historieskrivningen om det gamle svenske landbosamfund (Svensk Historisk tidskrift 1986:3, s. 298-325), hvori hun sammenligner sig med den spejdende måge over Vestkystens urolige vande, der nu og da dykker ned efter en prægtig sild, men i hovedsagen jager de store stimer. Præcis det samme fugleperspektiv må anlægges, når forskere skal skrive oversigtsfremstillinger, hvor store og komplicerede problemer, der har optaget historikerne i generationer, skal koges ned på få linier.

Sten Carlssons og Jerker Roséns Svensk Historia I-II fra 1962 har med rette været berømmet og efterlignet i mange lande som et fint eksempel på et oversigtsværk især til brug for universitetsundervisningen, der ikke mindst i kraft af de brede, ræsonnerende bibliografiske afsnit både kunne bruges til sammenhængende læsning og som et praktisk udgangspunkt for videre studier. Carlsson/Rosén er imidlertid blevet for stor til de reducerede krav i de svenske studieordninger, og desuden forældes de bibliografiske afsnit jo hurtigt. Derfor har det været nødvendigt at påbegynde udgivelsen af en ny serie lærebøger til brug for »grundutbildningen« i historie, hvoraf de to første her skal præsenteres.

Den første i serien er Thomas Lindkvists og Kurt Ågrens bog om middelalderen. Hvis den afspejler kravene til svenske historiestuderendes grundlæggende kendskab til landets historie i middelalderen, så kan de ikke blive overbebyrdede ved læsning af de 136 sider let tilgængelig tekst. Forfatterne erklærer i indledningen, at de skriver ud fra den historiske materialismes grundholdning og proklamerer derfor på side 1, at forandringer i produktionsforholdene griber ind i alle andre relationer mennesker imellem. Argumenterne for denne ikke helt nye påstand kniber det nu lidt mere med, eftersom de eneste markante ændringer i produktionsforholdene i perioden, der omtales i bogen, synes at være en udokumenteret påstand om, at fast bebyggelse ikke forekom i forhistorisk tid, samt at der ved middelalderens begyndelse skete en forskydning i landbrugets orientering fra kvægavl mod agerbrug (s. 27).